

Politički kontekst

Mediji imaju ključnu ulogu u oblikovanju mišljenja, stavova i predrasuda u određenom društvu. Žene su proizvođačice i potrošačice, kao i dio medijskog sadržaja. Medijski sadržaj nije uvijek „rodno osjetljiv“, u okviru njega mogu se prikazivati ponižavajuće slike o ženama te se mogu održavati rodne uloge, stereotipovi i norme. Zbog rasta digitalne tehnologije i novih oblika komunikacije odnos između uloga žena u medijima i načina na koji se proizvođači/ce, potrošači/ce i sadržaj povezuju s njima postao je još složeniji. Tradicionalni oblici medija konzumiraju se na drugačiji način, uključujući nove načine pružanja odgovora na javne povratne informacije.

U okviru zaključaka Vijeća Europske unije (lipanj 2013.)

- obilježava se znatan napredak u ovom području;
- zahtijevaju se dodatne dobrovoljne inicijative od strane medijskih organizacija s ciljem unapređenja ravnopravnosti spolova;
- predlaže se provedba npr. praksi zapošljavanja na temelju „jasnih, transparentnih i neutralno oblikovanih“ kriterija, „organizacijske kulture prilagođene zaposlenicima“, politika kojima se omogućuje bolja ravnoteža između poslovnog i privatnog života i rodno-osjetljivog upravljanja.

Direktivom o audiovizualnim medijskim uslugama (2010/13/EU)

- zabranilo se poticanje mržnje na osnovi rase, spola, religije ili nacionalnosti;
- pozvalo se sve države članice na to da osiguraju odgovarajuća sredstva kako audiovizualne usluge koje daju pružatelji medijskih sadržaja pod njihovom nadležnošću ne bi sadržavale nijedno od prethodno navedenog.

Inicijative EU-a kojima se preispituje diskriminacija i rodni stereotipovi u medijima:

- Izvješće Odbora za prava žena i ravnopravnost spolova (FEMM) Europskog parlamenta o uklanjanju rodni stereotipova u EU-u.
- Mišljenje Savjetodavnog odbora za jednake mogućnosti za žene i muškarce (Europske komisije) o rušenju rodni stereotipova u medijima.

- Okvir mjera Odbora EU-a za audiovizualni sektorski socijalni dijalog (Europskog gospodarskog i socijalnog odbora) za ravnopravnost spolova i „niz alata“ za dobre prakse u vezi s mjerama za jednakost spolova u audiovizualnim medijskim tijelima.

Strateški ciljevi BPfA-e i pokazatelji EU-a

- J.1.** Povećati sudjelovanje žena i pristup izražavanju i donošenju odluka u medijima i putem medija te novih komunikacijskih tehnologija.
- J.2.** Promicati uravnoteženo prikazivanje žena u medijima koje se ne temelji na stereotipovima.

Za vrijeme irskog predsjedništva Vijećem EU-a tijekom 2013. godine potvrđeni su pokazatelji u okviru kojih se procjenjuje udio žena i muškaraca na položajima za donošenje odluka, kao i pokazatelj za ocjenjivanje politika kojima se promiče ravnopravnost spolova u medijskim organizacijama. U ljeto 2012. godine prikupljeni su usporedivi podaci na području EU-a o zastupljenosti žena u donošenju odluka u okviru javnih i privatnih medijskih organizacija. U studiji nije bilo riječi o mnogo složenijem području mogućeg učinka sudjelovanja žena na položajima uredničkog nadzora na rodno osjetljiv medijski sadržaj.

U bazi podataka „Žene i muškarci u EU-u – činjenice i brojke“ koju je razvio Europski institut za ravnopravnost spolova nalaze se najnoviji podaci i informacije o ovim indikatorima koji su dostupni na adresi <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Zaključci na temelju podataka prikupljenih diljem EU-a

Nedovoljna zastupljenost žena u upravi medijskih organizacija

Tijekom dvaju desetljeća povećala se stopa zaposlenosti žena u medijskom sektoru. Do 2011. godine žene su činile gotovo polovicu (44 %) radne snage u medijskom sektoru. Na razini EU-a 2011. godine žene su činile najveću skupinu (68 %) osoba sa završenim sveučilišnim studijem novinarstva i informacijskih tečajeva.

Istodobno žene u medijskim organizacijama zauzimaju položaje s ograničenim utjecajem na sadržaj i strategiju organizacije. Na području EU-a malen broj žena (odnosno 32 %) zauzima visoke položaje u medijskim organizacijama. Učinak „staklenog stropa“ odražava sve manji udio žena u odnosu na razinu seniorstva položaja: žene su činile 21 % glavnih operativnih službenika/ca EU-a i 16 % glavnih izvršnih službenika/ca. Izbor radnih mjesta na ovoj razini relativno je malen, no odsutnost žena razlog je za zabrinutost s obzirom na to da je riječ o ulogama koje obično imaju najveći utjecaj na medijsku strategiju i sadržaj.

Zastupljenost žena u privatnim i javnim medijskim organizacijama razlikuje se: dok su žene 2012. godine zauzimale ukupno 35 % upravnih položaja javnih medijskih tijela, stopa u privatnim medijskim organizacijama iznosila je 29 %.

Nedovoljna zastupljenost žena u odborima medijskih organizacija u EU-u

Stopa zastupljenosti žena u odborima medijskih organizacija u EU-u tijekom 2012. godine nije se mijenjala i iznosila je 26 % što je neznatno niža stopa od stope zastupljenosti na visokim upravnim položajima (33 %). U prosjeku 29 % članova javnih medijskih odbora bile su žene u usporedbi s 22 % u odborima privatnih medijskih organizacija.

Raširena horizontalna i vertikalna spolna segregacija u okviru medijskih organizacija

Prema studiji koju je 2011. godine provela Međunarodna ženska medijska zaklada nedovoljna zastupljenost novinarki u određenim područjima znatna je, primjerice, u području upravljanja, proizvodnje i dizajna te na tehničkim položajima. Istodobno je ta nedovoljna

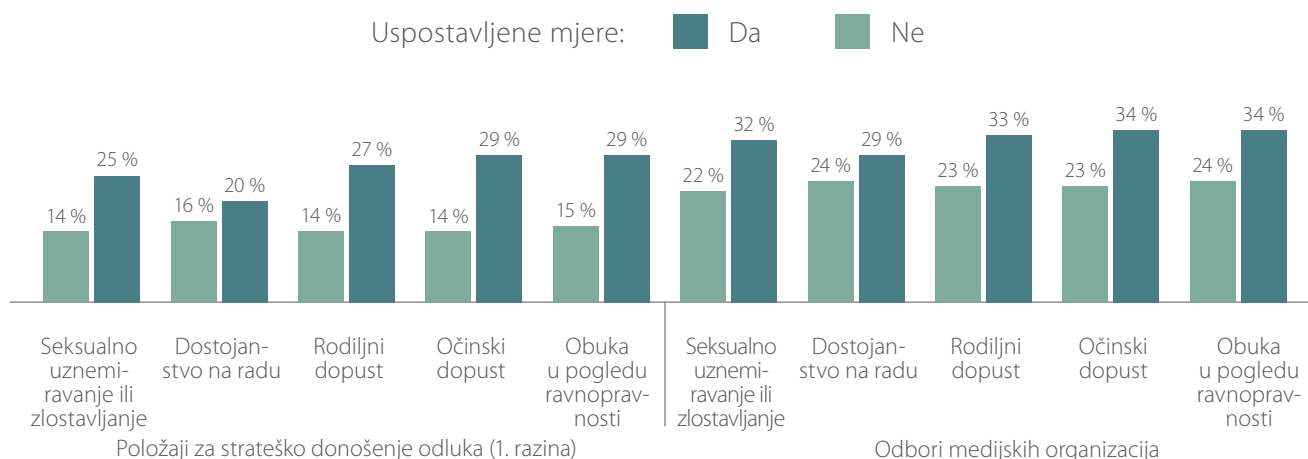
zastupljenost u suprotnosti s pretjeranom zastupljenošću žena u ostalim medijskim područjima. Još jedan primjer spolne segregacije u medijima općenito je veći ugled koji uživaju mediji u kojima prevladavaju muškarci kao što su novine u usporedbi s časopisima u kojima su žene u većoj mjeri zastupljene.

Politikama i mjerama može se ojačati ravnopravnost spolova u okviru medijskih organizacija

Razlozi zastupljenosti žena na nižim nadležnim položajima u organizacijama složeni su, ne samo u medijima, nego i u političkim, gospodarskim i ostalim sferama. Tijekom 2012. godine tek je manji dio medijskih organizacija obuhvaćenih istraživanjem (36 %) imao uspostavljene politike o ravnopravnosti spolova i jednakim mogućnostima, kao i praktične mjere za unapređenje ravnopravnosti spolova kao što su uspostavljanje politika ravnopravnosti i mehanizama nadzora. Četvrtina je imala uspostavljenu politiku ili kodeks ravnopravnosti spolova, a petina je donijela politiku jednakih mogućnosti i raznolikosti. Malen broj medijskih organizacija izvijestio je o uspostavljenim mehanizmima za provedbu i nadzor predanosti radu u području ravnopravnosti spolova.

Za medijske organizacije u EU-u postojala je neznatno manja vjerojatnost da će donijeti praktične mjere za unapređenje ravnopravnosti spolova (33%) nego da će donijeti opći kodeks i mehanizme nadzora ravnopravnosti spolova (36 %). Zabilježeni udjeli u kojima je poduzet veći broj „praktičnih koraka“ bili su (od najvećeg prema najmanjem): politika protiv seksualnog uznemiravanja (23 %), politika dostojanstva na radu (18 %), politika roditeljnog dopusta (17 %), politika očinskog dopusta (16 %), obuka u pogledu osviještenosti o ravnopravnosti za osoblje (8 %), obuka u pogledu vodstva za žene (6 %), savjetnici/e o uznemiravanju i zlostavljanju (4 %) i pripravnički

POSTOTAK ŽENA NA POLOŽAJIMA ZA DONOŠENJE ODLUKA UZ USPOSTAVLJENE RAZLIČITE POLITIKE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA ILI NJIHOV IZOSTANAK, 2012.

Izvor: EIGE, Unapređenje ravnopravnosti spolova u donošenju odluka u medijskim organizacijama, 2013.

položaji za žene. Mjere su očigledno u snažnoj vezi s većim udjelom žena na položajima za strateško donošenje odluka (1. razina) i u medijskim odborima.

Postojanje svake od tih mjera u medijskim organizacijama može biti od koristi za poboljšanje položaja žena u području donošenja odluka. Za medijske organizacije koje su provele politike ili mjere za ravnopravnost spolova u praksi postojala je veća vjerojatnost da će imati veći udio žena na položajima za strateško donošenje odluka.

Nevladine organizacije i socijalni partneri u suradnji s vladama rade na unapređivanju žena na visoke položaje u medijima

Socijalni partneri i organizacije civilnog društva, osobito ženske organizacije, aktivne su u pružanju potpore napretku žena u zapošljavanju, uključujući u medijima. Mnogi sindikati medija imaju službenike/ce ili vijeća za

pitanja ravnopravnosti ili samo ženska pitanja. Postoje sindikati konkretno za medijske stručnjakinje kao što su Rumunjsko udruženje novinarki i Žene na filmu i televiziji u Ujedinjenoj Kraljevini. Usto postoji niz drugih organizacija civilnog društva koje se bave pitanjem žena i medija. Europski ženski lobi nadzire politike za žene i medije, uključuje se u obuku za novinare/ke i ima važnu ulogu u prikupljanju podataka diljem EU-a o rodnim stereotipovima, seksizmu i nasilju u medijima.

Zaključci iz EIGE-ovog rada na dobrim praksama

Plan za ravnopravnost spolova, ORF (Österreichischer Rundfunk, Austrijska korporacija za radio-difuziju), Austrija

U 2011. godini Austrijski nacionalni emiter, ORF, istražio je položaj žena u svojoj organizaciji i zaključio da postoji široko zastupljena rodna neravnoteža. Dok žene čine 42% ukupne radne snage, one su brojnije u zanimanjima koja se tiču proizvodnje programa nego u zanimanjima koja uključuju rad s tehnikom. Žene su značajno manje zastupljene na višim nivoima upravljanja i čine samo 11% direktora/ica regionalnih studija i 22% centralnih upravitelja/ica ureda. U upravnom odboru uopće nema žena, dok žene čine dvije trećine zaposlenika/ca na nepuno radno vrijeme.

Da bi riješio ovaj problem, 2012. godine ORF je predstavio šestogodišnji plan za rodnu ravnopravnost. Cilj plana je poboljšati rodnu ravnopravnost i karijere žena, ukinuti postojeće diskriminacijske prakse, omogućiti usklađivanje obiteljskog i radnog vremena za žene i muškarce, ostvariti udio žena od 45% u onim područjima u kojima su žene nedovoljno zastupljene, te povećati udio žena u zanimanjima koja uključuju rad s tehnikom. Provođenje plana se nadgleda svake godine i o njemu raspravlja Odbor za rodnu ravnopravnost. Centralno radno vijeće, i svi zaposleni. Početni rezultati su ohrabrujući i pokazuju povećanje broja žena na bolje plaćenim pozicijama s 26,2 % na 27,7 % u periodu između 2011. i 2012. godine.

KVINFO Stručna baza podataka, Danska

Godine 1997., KVINFO, Danski centar za informacije o rodu, ravnopravnosti i različitosti je pokrenuo na internetu svoju Stručnu bazu podataka s ciljem poboljšanja vidljivosti žena u medijima i njihovog pristupa višim pozicijama u medijskim organizacijama. Baza podataka sada predstavlja skoro 1 200 žena iz svih društvenih područja, uključujući znanstvenice i istraživačice, poslovne žene i menadžerice, političarke, novinarke i žene iz svijeta umjetnosti i kulture. Iako su žene dosta vidljive u danskim medijima i nalaze se na prestižnim pozicijama kao što su čitateljice vijesti, izvjestiteljice s ratišta i izvršne direktorice medijskih programa, u javnosti se malo raspravlja o ovoj temi. Iako su žene u Danskoj među najobrazovanijim na svijetu, 72% stručnjaka/inja koji/e su se pojavljivali/e u medijima tokom 2010. godine su bili muškarci.

Baza podataka pruža novinarima/kama, poslodavcima/kama, organizatorima/cama konferencija jednostavno oruđe za pretraživanje stručnjakinja s posebnim kvalifikacijama i vještinama u mnogim oblastima (znanost, poduzetništvo, politika, kultura, umjetnost). To čini stručnjakinje vidljivima novinarima i povećava autoritet i glas žena u medijima.

POBOLJŠANJA I PREPREKE U PODRUČJU J: ŽENE I MEDIJI

FORTSCHRITTE

- Žene su dobro zastupljene u obrazovnim stupnjevima povezanim s medijima.
- Žene su napredovale u pogledu ulaska u medijska zanimanja.
- Pojedine (većinom javne) medijske organizacije razvile su mehanizme ravnopravnosti spolova kojima se potiče zapošljavanje žena u medijima.
- Žene su imale više uspjeha u dolasku na visoke položaje u medijskim organizacijama u istočnoj Europi i nordijskim državama članicama EU-a.
- U pojedinim se državama članicama uvode dobrovoljne regulatorne prakse.

PREPREKE

- Žene su premalo zastupljene na visokim položajima koji u najvećoj mjeri utječu na urednički sadržaj.
- Tijekom 2012. godine politike ravnopravnosti spolova/mehanizmi nadzora nisu bili uspostavljeni u svim medijskim tijelima EU-a.
- „Stakleni strop“ u medijskoj industriji mogao bi pridonijeti razlici u plaćama na osnovi spola/roda i vertikalnoj segregaciji.
- Mjerenje zastupljenosti žena i muškaraca u pogledu medijskog sadržaja trenutačno nije moguće.
- Postoji nedovoljan broj informacija o položaju žena u određenim medijskim sektorima (npr. digitalnim medijima, oglašavanju, režiji i izdavaštvu).

Put prema naprijed za EU

- Usmeriti se na stalno prisutan „stakleni strop“ u medijskoj industriji s ciljem poboljšanja sudjelovanja žena na visokim položajima za donošenje odluka i kao članica odbora.
- Nadopuniti dobrovoljne mjere koje su donijele medijske organizacije političkim mjerama kojima se promiče preobrazba medijskog sektora i njegovog sadržaja.
- Riješiti pitanje razlike u plaćama na osnovi spola/roda i vertikalnu segregaciju provođenjem posebnih mjera.
- Prepoznati ozbiljne posljedice rodnih stereotipova proizvedenih u okviru medijskih sadržaja.
- Procijeniti zastupljenost muškaraca i žena u medijima.
- Preispitati stereotipove u medijskom sadržaju štiteći pritom slobodu govora.

Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE)

Europski institut za ravnopravnost spolova je centar znanja o ravnopravnosti spolova Europske unije. EIGE pruža podršku kreatorima politika i svim relevantnim institucijama u njihovim nastojanjima da ravnopravnost između žena i muškaraca postane stvarnost za sve Europljane i šire tako što im pruža konkretnu stručnu podršku i uvid u usporedive i pouzdane podatke o rodnoj ravnopravnosti u Europi.

Više informacija dostupno je na <http://eige.europa.eu/>

Informacijski dokumentacijski centar (RDC) pri Europskom institutu za ravnopravnost spolova je inovativno i praktično oruđe razvijeno s ciljem pružanja pomoći u lociranju ključnih izvora o ravnopravnosti spolova, omogućavanja razmjene znanja među onima koje zanimaju politike za ravnopravnost spolova, i s ciljem kreiranja virtualnog prostora za razgovor i diskusiju.

Više informacija dostupno je na <http://eige.europa.eu/rdc>

Kontakt:

Europski institut za ravnopravnost spolova
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITVA
Tel. +370 5 215 7444, Tel. +370 5 215 7400

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3

doi:1 **MISSING**

MH-04-15-022-DE-N